

Γράφει ο **Πάνος Δαμέλος**

Στο πάντα επίκαιρο ερώτημα «τι να κάνουμε», συνεχώς επανέρχεται στην κομμουνιστική αριστερά η απάντηση ότι χρειαζόμαστε ένα νέο, καλύτερο από τα προηγούμενα, κόμμα νέου τύπου. Είναι μία σχετικά εύκολη, «έτοιμη» απάντηση («αφού λειτούργησε πριν από εκατό χρόνια, θα λειτουργήσει και σήμερα») η οποία όμως μάλλον αποπροσανατολίζει παρά βοηθάει να ξεφύγουμε από τα σύγχρονα αδιέξοδα. Κάτι τέτοιο, δηλαδή ένα «καλό» ΚΚΕ που θα συγκροτηθεί δίπλα στο αυθεντικό αλλά «προβληματικό» ΚΚΕ, δεν μπορεί και δεν πρόκειται να υπάρξει. Γιατί το πρόβλημα του ΚΚΕ δεν είναι μόνο η γραμμή του, είναι δομικές οι αδυναμίες του και η αριστερά που έχει βρεθεί εκτός ΚΚΕ έχει αμφισβητήσει έμπρακτα αυτόν τον δρόμο – κι ας τον επικαλείται λόγω ιδεολογικών καταβολών.

Πολλοί λένε ότι το ΚΚΕ έχει χάσει τον ορθό δρόμο του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, ότι έχει καταλήξει πολύ συγκεντρωτικό και καθόλου δημοκρατικό. Αυτή είναι όμως η φυσική τάση του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού και του κόμματος νέου τύπου, το λάθος στον γενετικό του κώδικα. Η λογική πάνω στην οποία συγκροτείται το κόμμα νέου τύπου είναι πως πρέπει να έχει «ατσαλένια πειθαρχία» και αυτό να φαίνεται προς τα έξω. Αυτό οδηγεί πάντα τα μέλη, ακόμη κι αν διαμαρτύρονται στο εσωτερικό, στην κοινωνία να υλοποιούν, να υπερασπίζονται και να νομιμοποιούν την όποια απόφαση της ηγεσίας. Και να πιστεύουν ότι έτσι παλεύουν για τον κομμουνισμό και την κοινωνική χειραφέτηση.

Όμως λίγα πράγματα είναι τόσο μάταια όσο το να παλεύεις για τη χειραφέτηση εκπαιδευόμενος στην υποταγή. Αν ο τρόπος που συγκροτείται και λειτουργεί η αριστερά δεν έχει στοιχεία από το μέλλον όπου «η ελεύθερη ανάπτυξη του καθενός θα είναι προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων», αν δεν προετοιμάζει και δεν προετοιμάζεται για αυτό το μέλλον, το μέλλον που θα χτίσει θα μοιάζει με αυτό στο οποίο έμαθε. Όσο υιοθετούμε αυτή την ιδιότυπη θεωρία σταδίων, όπου πρώτα θα χτιστεί το κόμμα, στο οποίο θα λειτουργούμε με δημοκρατικό συγκεντρωτισμό και με «το ατομικό να υποτάσσεται στο συλλογικό» (μόνο που ως «συλλογικό» έχουν καταλήξει να ορίζονται οι αποφάσεις αυτής της συγκεντρωτικής δομής), προσβλέποντας σε ένα σοσιαλιστικό μέλλον όπου το ατομικό θα συνυπάρχει αρμονικά με το συλλογικό, τόσο αυτό το σοσιαλιστικό μέλλον θα αναβάλλεται και θα εμποδώνεται ως μια χίμαιρα, ως ένα άπιαστο όνειρο. Και τόσο η ταξική πάλη θα συγχέεται με την κομματική, καθώς «χωρίς ισχυρό κόμμα δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα», οπότε την κάθε στιγμή θα φαντάζει ως μεγαλύτερο καθήκον η υπεράσπιση του κόμματος και της γραμμής του παρά το συμφέρον της τάξης. Άλλωστε, ό,τι συμφέρει το κόμμα συμφέρει και την τάξη. Σωστά;

Το κόμμα νέου τύπου και ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός ήταν εργαλεία που δημιούργησε και υιοθέτησε το κομμουνιστικό κίνημα σε μια φάση της εξέλιξής του. Καλώς το έκανε. Δοκιμάστηκαν, χρησιμοποιήθηκαν, φάνηκε ότι όσο χρήσιμα εργαλεία μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμα στα χέρια ενός Λένιν, άλλο τόσο καταστροφικά μπορεί να είναι όταν πέφτουν στα χέρια ενός Στάλιν. Ή, για να μην πάμε τόσο μακριά χρονικά, υπάρχουν σύγχρονα παραδείγματα στην ελληνική αριστερά. Η εμφανώς προβληματική και αδιέξοδη γραμμή του σημερινού ΚΚΕ δεν αμφισβητείται μαζικά ακριβώς λόγω του

δημοκρατικού συγκεντρωτισμού και της υποτιθέμενης ανάγκης το κόμμα να φαίνεται ενιαίο και πειθαρχημένο προς τα έξω. Αλλά και η στάση της Αριστερής Πλατφόρμας μέχρι πρόσφατα, με τις δηλώσεις πίστης στον ΣΥΡΙΖΑ και την κυβέρνηση ακόμα και τις μέρες που αυτή διαπραγματευόταν το νέο μνημόνιο παρά το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, ακριβώς λόγω μιας τέτοιας αντίληψης θεωρήθηκε η ενδεδειγμένη. Εν τέλει, ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός και το κόμμα νέου τύπου περισσότερο προβλήματα δημιούργησαν για την υπόθεσή μας από αυτά που έλυσαν, τόσο στρατηγικά όσο και τακτικά.

Άλλωστε, και η πολυδιάσπαση της αριστεράς δεν μπορούμε να πούμε ότι συνιστά -μεταξύ άλλων- και έμπρακτη αμφισβήτηση του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού; Όλο και μικρότερες οργανώσεις κομμουνιστών, οι οποίοι ασπάζονται θεωρητικά τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό μεν, αρνούνται να αποτελέσουν τη μειοψηφία σε ένα μεγαλύτερο κόμμα νέου τύπου δε. Και δημιουργείται έτσι η αντιφατική -και κάπως αστεία- εικόνα, άνθρωποι από όλο το φάσμα της αριστεράς να μιλούν για την ανάγκη ενός νέου, μαζικού κόμματος νέου τύπου, στο οποίο όμως όλοι βάζουν ως προϋπόθεση αυτή τη φορά να έχει «τη σωστή γραμμή» - δηλαδή τη δική τους.

Μπορούν να υπηρετήσουν πολύ καλύτερα τον στρατηγικό στόχο του κομμουνιστικού κινήματος όσο το δυνατόν πιο οριζόντιες και αμεσοδημοκρατικές δομές. Αυτό δεν σημαίνει ότι, στην πολύπλοκη και αντιφατική πορεία προς την αταξική κοινωνία, δεν θα υπάρξουν στιγμές όπου θα χρειαστεί πειθαρχία. Ένα σύγχρονο παράδειγμα είναι το Κομπάνι, στο οποίο όμως είναι σημαντικό ότι, παράλληλα με την απαραίτητη πειθαρχία των μαχητών και μαχητριών του απέναντι στον στρατό του ISIS, υπερασπίζονται μια διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού που βασίζεται στην άμεση δημοκρατία, την ανεξιθρησκεία, την ισότητα των δύο φύλων. Είναι θεμελιακά διαφορετικό η πειθαρχία να υιοθετείται ως μερική, συγκυριακή και αντικειμενική ανάγκη, από το να ιδεολογικοποιείται και να υιοθετείται ως μόνιμος και επιθυμητός τρόπος συγκρότησης.

Ας αφήσουμε, επιτέλους, το κόμμα νέου τύπου να αναπαυθεί εκεί που ανήκει, στην τιμημένη ιστορία του κομμουνιστικού κινήματος. Κι ας αξιοποιήσουμε αυτή την ιστορία με το να μάθουμε από αυτήν και να μην κάνουμε κύκλους. Κάτι τέτοιο δεν αξίζει ούτε σε εμάς, ούτε και στις επόμενες σελίδες της ιστορίας του κομμουνιστικού κινήματος - που περιμένουν να γραφτούν με φρέσκια μελάνη.